

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Ústavní právo I

Ústavní právo je souhrn právních norem upravujících nejdůležitější právní vztahy ve státě, zejména základní práva a svobody občanů, uspořádání státu a rozdělení státní moci a její výkon.

Prameny ústavního práva jsou **Ústava ČR** a **ústavní zákony**, které mají **nejvyšší** právní sílu. Při hlasování o nich v parlamentu se vyžaduje **kvalifikovaná** většina.

Podle procedury při přijímání, změnách či doplňování ústavy se rozlišují ústavy **rigidní** (tuhé) a **flexibilní** (pružné).

Ústava je **nejvyšší** zákon České republiky. Všechny ostatní právní normy nižší právní síly s ní nesmí být v **rozporu**. O soulad právních předpisů s Ústavou ČR dbá **Ústavní soud ČR**.

Ústava ČR byla schválena **Parlamentem** dne **16. 12. 1992** a účinnosti nabyla dne **1. 1. 1993**.

Součástí ústavního pořádku ČR je i **Listina základních práv a svobod** (ústavní zákon č. 2) a byla přijata téhož dne. Ústava začíná **preambulí** (úvodním prohlášením). Její obsah je rozdělen do **8** hlav a **113** článků.

1. Základní ustanovení

V základních ustanoveních je ČR charakterizována jako **svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát**, založený na úctě k **právům a povinnostem** člověka a občana. Veškerou státní moc vykonává **lid** prostřednictvím moci **zákonodárné, výkonné a soudní**.

Ústava připouští také možnost výkonu státní moci přímo. Touto formou je **referendum**.

Úkol č. 1:

S pomocí slovníku nebo internetu vyhledejte význam slova *referendum*:

Úkol č. 2:

Vyhledejte na internetu, kdy bylo v České republice využito referenda a čeho se týkalo?

Za hlavní město republiky prohlašuje **Prahu**. Dále stanovuje, že státními symboly ČR jsou velký a malý státní znak, státní barvy (trikolora), státní vlajka, státní pečeť, státní hymna a vlajka prezidenta republiky.

Úkol č. 3:

Popište jednotlivá pole velkého státního znaku ČR:

Podle Ústavy se ČR člení na **obce**, které jsou základními územními samosprávnými celky, které jsou součástí vyššího územně samosprávného celku – **kraje**.

2. Zákonodárná moc

Orgánem zákonodárné moci je **Parlament ČR**, který je tvořen dvěma komorami – **Poslaneckou sněmovnou** (200 **poslanců**, voleni na **4 roky**) a **Senátem** (81 **senátorů**, voleni na **6 let**, volby se konají vždy po 2 letech, kdy se volí **1/3** senátorů).

Volby do PS se konají tajným hlasování na základě všeobecného, **rovného** a přímého volebního práva, a to systémem **poměrného zastoupení**. Voliči odevzdávají hlasy pro politické strany, a nikoliv pro jednotlivé kandidáty (nic na tom nemění preferenční hlasy). Poměrem získaných hlasů mezi jednotlivými stranami se určuje počet zvolených kandidátů z kandidátních listin politických stran.

Úkol č. 4:

Zjistěte, které politické strany jsou v současnosti zastoupeny v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky.

Do Senátu se volí systémem **většinovým** (voliči volí jednoho kandidáta podle zásady „vítěz bere vše“). Zvolen je ten kandidát, který ve svém volebním obvodu získal **nejvíce** hlasů. Senátorem je zvolen ten kandidát, který obdržel **nadpoloviční** většinu odevzdaných platných hlasů. Systém je dvoukolový (v případě, že by žádný z kandidátů nezískal dostatečný počet hlasů, postupují do druhého kola 2 kandidáti s nejvyšším počtem hlasů, jež obdrželi v prvním kole).

Aktivní volební právo do PS i S má každý občan ČR, který nejpozději v den voleb dosáhl věku **18 let**. Pasivní volební právo (právo být zvolen) poslancem PS má každý občan ČR, který dosáhl věku **21 let**, senátorem může být zvolen každý občan ČR, který dosáhl věku **40 let**.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poslancům i senátorům Ústava zaručuje **imunitu** (nemohou být trestně stíháni, pokud k tomu nedá souhlas komora Parlamentu, jejíž jsou členy).

Poslanci mají vůči vládě nebo jejím členům právo **interpelace** (právo klást otázky, na něž je člen vlády povinen odpovědět do 30 dnů od jejího podání).

Hlavním úkolem Parlamentu je projednávání a přijímání zákonů – **legislativní** činnost. K podání návrhu zákonů (legislativní iniciativa) jsou oprávněni poslanci, skupina poslanců, Senát, **vláda** a zastupitelstvo vyššího územního samosprávného celku. Návrhy se podávají **Poslanecké sněmovně**. Ke všem návrhům se může vyjádřit **vláda**. Senát má právo **vrátit** projednávaný zákon Poslanecké sněmovně. Právo vrátit zákon Poslanecké sněmovně má rovněž **prezident republiky** (neplatí v případě **ústavních** zákonů). Přijaté zákony podepisuje předseda PS, prezident republiky a předseda **vlády**. Aby zákon nabyl platnosti, musí být předepsaným způsobem vyhlášen, tj. uveřejněn ve **Sbírce zákonů** České republiky.

Komory Parlamentu jsou schopné se usnášet, je-li jednání přítomna alespoň **1/3** jejích členů. K přijetí usnesení je nutný souhlas nadpoloviční většiny přítomných poslanců a senátorů (**prostá** většina). K přijetí ústavního zákona se vyžaduje kvalifikovaná většina (**třipětinová** většina všech poslanců a **třipětinová** většina přítomných senátorů).

3. Výkonná moc

Mezi orgány výkonné moci patří **prezident republiky, vláda a státní zastupitelství**. Prezident republiky je hlavou státu, má imunitu – výjimkou je, že může být na základě žaloby Senátu stíhán před Ústavním soudem pro velezradu. Jediný trest, který lze v tomto případě uložit, je ztráta prezidentského úřadu a způsobilosti jej znovu nabýt.

Prezidenta volí **Parlament** na společné schůzi obou komor na **5** let. Nelze nikoho zvolit za prezidenta více než dvakrát po sobě. Pasivní volební právo na úřad prezidenta je **40** let. Prezidentem je zvolen kandidát, který získal nadpoloviční většinu hlasů všech poslanců i nadpoloviční většinu hlasů senátorů.

Pravomoci prezidenta

Prezident zastupuje stát navenek, jmenuje a odvolává předsedu a další členy **vlády**, svolává zasedání **Poslanecké sněmovny**, rozpouští PS, sjednává mezinárodní smlouvy, je vrchním velitelem **ozbrojených sil** a povyšuje generály, jmenuje **soudce**, nejvyšší představitele Bankovní rady ČNB a NKÚ, pověřuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí ČR v zahraničí, přijímá vedoucí zastupitelských misí, má právo udělovat **amnestii a milost** atd.

Úkol č. 5:

Z Ústavy ČR vypište ostatní pravomoci prezidenta republiky:

---

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vláda je vrcholným orgánem výkonné moci, řídí a kontroluje státní administrativní aparát. Skládá se z předsedy, místopředsedů a **ministrů**. Je odpovědná **Poslanecké sněmovně**, která může projevit nespokojenost s její činností a nevysslovit jí **důvěru**. V takovém případě musí vláda podat **demisi**. Premiéra a ministry jmenuje do funkcí **prezident republiky**. Vláda může vydávat nařízení, která jsou uveřejňována ve Sbírce zákonů ČR.

Zdroje:

KOL. AUT. *Česká republika 1993*. Ostrava, Grafie, 1993.

ŠÍMA, A., SUK, M. *Základy práva pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: CH. H. BECK, 2010. ISBN-10: 80-7179-500-3.